

Pusztai Gabriella: Az agyag művésze. Bozsik Kálmán kunszentmártoni fazekasmester

Kiadó: Kunszentmártoni Általános Művelődési Központ, Helytörténeti Múzeum – Kunszentmárton, 2015

A 2015-ös évben Kunszentmárton kulturális élete újra egy szép és értékes könyvvel lett gazdagabb. Bozsik Kálmánról, a híres kunszentmártoni fazekasmesterről, kerámiaművészről jelent meg egy impozáns, gazdag képanyagú mű, amelynek dr. Pusztai Gabriella, a Helytörténeti Múzeum vezetője a szerzője. A könyvhöz bevezetőt írt dr. Barna Gábor professzor, a jeles néprajztudós, a tőle már megszokott szakértelemmel, alaposággal és szeretettel.

Mert valóban egyik nagy értéke és büszkesége a nagykun városnak Bozsik Kálmán (1872-1959), aki a magyar kerámiaművészet egyik nagy alakja. Mestere a mezőtúri Badár Balázs volt, akivel szinte népmesébe illő módon ismerkedett meg. Az árva, mezítlábas kisfiú disznókat őrzött a tarlón. Unalmában a tocsogók nedves anyagából különböző tárgyakat, állatokat, madarakat kezdett gyúrni. Véletlenül arra járt egy konflison a fiatal Badár Balázs, aki felfigyelt a kisfiú dolgaira, kérte, hogy formázza meg őt is. Majd hamarosan újra visszatért, és magával vitte a kisfiút mezőtúri műhelyébe. Bozsik Kálmán előtt ezzel megnyílt a világ. Országos, majd világhírű fazekas, keramikus lett. Kunszentmártonban élt és alkotott, ahol nagy tiszteletnek örvendett, egészen a Rákosi-rendszerig, amikor is a műhelyt államosították, Bozsik Kálmán pedig kuláklisra került. Ez a helyzet nagyban hozzájárult a mester lelki összeomlásához, s elősegítette a halálát is.

Hosszú évtizedek után ez a szép könyv mintegy rehabilitálja Bozsik Kálmánt, akinek a művei 2015-ben a Milánói Világkiállításon is szerepeltek. De azt az úgynevezett Bozsik-renezánszt segíti elő egy jeles mezőtúri esemény is, amelyre 2016. március 19-én került sor. Az egyedi, felbecsülhetetlen értékű Draskovits Kerámiagyűjtemény került a nagyközönség elé, amelyben Bozsik Kálmánnak, a jeles Badár-tanítványnak is sok szép munkája megtalálható. Méltán lehetünk büszkéek rá itt, szűkebb páttriánkban, Kunszentmártonban,

Mezőtúron és az egész Nagykunországban is. Idézzünk röviden Barna Gábor bevezetőjéből: „A legnevesebb műfazesekasok egyike volt a kunszentmártoni Bozsik Kálmán az 1890-es években és a 20. század első évtizedeiben, aki díszkerámiáival két évtized alatt meghódította nemcsak szülővárosának lakóit, hanem a tágabb magyar haza népét és a külföldet, de még a tengerentúlt, Amerikában is. Működésének hatására szülővárosa, Kunszentmárton építészete képe is nagymértékben megváltozott.”

Dr. Barna Gábor bevezetője után Pusztai Gabriella mives tanulmánya következik, magyar és angol nyelven, *Az agyag művésze. Bozsik Kálmán kunszentmártoni fazekasmester* címmel. Ismerteti a kort, amelyben Bozsik Kálmán elkezdte munkáját. Ez időben az alföldi városok – így Kunszentmárton is –, fejlődésnek indulnak, az erősödő parasztpolgárság anyagi és szellemi igénye elősegítette az iparosodást, valamint támogatta a kultúrát is. A fazekasok sem csupán használati eszközöket gyártanak már, hiszen ezzel ellátta a lakosságot a fejlődő gyáripár. A fazekasok egyre inkább a díszkerámiák készítésével foglalkoztak, amelyek a polgárság otthonait díszítik, s világhírt szereznek a különböző világvárosokban a magyar fazekasságnak, mint Badár Balázs, vagy tanítványa, Bozsik Kálmán, aki mint szegény árva gyerek jut el a nemzetközi hírnévig. Nevelőapja, Kegyes Balázs fazekas mellett szereti meg gyermekként a szakmát, majd Badár Balázs tanítványa lesz. Rövid ungvári és mezőtúri tartózkodás után,

mint végzett fazekasmester, Kunszentmártonban telepszik le, alapít családot és művészete is itt teljeseedik ki. A tanulmány Bozsik Kálmán élete mellett foglalkozik művészi fejlődésével, különböző alkotó korszakaival, s azokkal a hatásokkal, amelyek táplálták művészetét. Így például a századfordulón a szecesszió vagy a historizálás. De merít a keleti kultúrából, valamint a magyar népművészetből. Így alakít ki egy egyedi „magyar stílust”.

A kitűnő tanulmány kétnyelvű szövege mellett sok értékes fénykép teszi gazdagabbá a könyvet, Bozsik Kálmán életéről, valamint műveiről. A kötet felét kitevő 54 színes tábla pedig bő válogatást nyújt a nagy kunszentmártoni fazekasművész legjobb, legszebb, legjellegzetesebb alkotásaiból. Az értékes könyvből valóban megismerhetjük Bozsik Kálmán életét és művészetét, amelyre büszkéek lehetünk Kunszentmártonban, Mesterszálláson és az egész Nagykunországban. Bozsik Kálmán művészetének méltó folytatója ma Kunszentmártonban Mucsi Ferenc fazekasmester, aki Bozsik formáit és motívumkincsét felhasználja, megőrzi és megújítja. A Csengedi Népművészeti Egyesület vezetője, Ország László pedig csodálatos hímezéseiben élteti tovább Bozsik Kálmán hagyatékát. Amelynek megismertetésében, népszerűsítésében nagyon sokat tett ez a szép kiadvány is.

A kötet elkészítésében sok jeles szakember vett részt. A szerkesztésben Pusztai Gabriella és Hegedűs Krisztián, a Helytörténeti Múzeum munkatársai. Lektorálták dr. Barna Gábor és dr. Pusztai Zsolt néprajzkutató, a Türi Fazekas Múzeum vezetője, aki a kerámiákat szakmai technológiai szempontból beazonosította. Az angol fordítást Kiss Boglárka végezte, a fotókat Hegedűs Krisztián, Bíró Péter és Pusztai Zsolt készítették. A színes kerámiafotókat Juricáné Fekete Judit készítette. A kötet technikai szerkesztője Sztanicsán István Máté. Az archív fotók a kunszentmártoni Helytörténeti Múzeum, a Türi Fazekas Múzeum gyűjteménye, valamint Busi Józsefné Habranyi Mártha tulajdona. A kötet szerkesztését a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatta.

Kovács János helytörténeti kutató